

הרב צבי שורץ

'ולשמה מה זו עושה' - למקומם של קולות התקיעה בראש השנה

הקדמה

מצוות היום בראש השנה היא התקיעה בשופר. וכך מצווה התורה (ויקרא כג, כד): 'ובחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש'. התרועה היא קול של בכי ויבבה, וכך מתורגמות המלים 'יום תרועה' - 'יום יבבא יהי לכוני'. מהיקש הפסוקים העוסקים בתרועה של ראש השנה ובתקיעה של יובל ביום הכיפורים, לומדת הגמרא (ר"ה לג ע"ב) שצריך לתקוע שלוש פעמים, וכל תרועה תהיה מלווה בקול פשוט של תקיעה לפנייה ותקיעה לאחריה.

התרועה היא קול של בכי וצער, יללות וגניחות, והיא נועדה למצבי צרה ומצוקה (במדבר י, י): 'וכי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורך אתכם והרעותם בחצוצרות'. לעומת זאת, התקיעה היא קול של שמחה, וכך כתוב (שם): 'וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצוצרות'. אם כן עולה השאלה, כיצד שייכת התקיעה למצוות התרועה?

א. וגילו ברעדה

תקיעות השופר בראש השנה אינן רק מצוות היום אלא הן מציינות את מהותו של היום. האווירה ביום זה היא כפולת פנים; מצד אחד, זהו יום חג ושמחה, ככל המועדים הכתובים בפרשת המועדים (ויקרא כג). בימי שיבת ציון כשנאספו כל הקהל 'ביום אחד לחדש השביעי' וקראו בתורה, החלו לבכות בשמעם את דברי התורה. אך נחמיה (ת, ט-י) אמר להם:

אל תתאבלו ואל תבכו... לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם.
אך מצד שני, זהו יום דין, שבו 'כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון'², ואין אומרים בו הלל כי 'ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו וישראל יאמרו שירה?!'³. ב'משנה ברורה' (סי' תקפד ס"ק א) נכתב שאין אומרים שירה 'אע"ג שאנו בטוחים שנצא זכאים בדין,

1. אונקלוס במדבר כט, א.
2. ר"ה פ"א מ"ב.
3. ר"ה לב ע"ב.

מ"מ צריך להיות ירא וחרד מאימת הדין. גם בנוגע ללבישת בגדי חג, נפסק ב'שלחן ערוך'⁴ שמכבסין ומסתפרין בערב ראש השנה. וה'משנה ברורה' (שם, ס"ק כה) מביא את הט"ז בשם הרש"ל: 'שלא ילבש בגדי רקמה ומשי כבשאר יום טוב דיהא מורא הדין עליו'. ולפי זה, יוצא שקולות התקיעות והתרועות מבטאים את מהותו הכפולה של היום. רבים ראו ביום זה את הביטוי למה שאמר דוד המלך (תהלים ב, יא): 'עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה'. נמצא 'שיש בתקיעה ותרועה תערובת של יראה ושמחה וזהו וגילו ברעדה'⁵. התקיעה מסמלת את הגילה והשמחה, והתרועה את הרעדה. איזה צד גובר, צד השמחה או צד הרעדה, ומה יש להדגיש בעבודת ה'? בכך נחלקו התלמודים: בתלמוד הירושלמי (ברכות פ"ה ה"א) נאמר: 'א"ר אחא לכשיבא יום רעדה תגילו'. לעומת זאת בתלמוד הבבלי (ברכות לא ע"ב) נאמר: 'מאי וגילו ברעדה א"ר אדא בר מתנא אמר רבה במקום גילה שם תהא רעדה'.

ב. אלוקים עשה את האדם ישר

הרמב"ם ב'יד החזקה' (הל' תשובה פ"ג ה"ד) כותב:
אע"פ שתקיעת שופר בר"ה גזירת הכתוב, רמז יש בו כלומר עורו ישנים משנתכם והקיצו נרדמים מתרדמתכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם.
מדבריו עולה שטעמה העיקרי של תקיעת שופר בראש השנה היא החזרה בתשובה, ודווקא ביום שבו 'שוקלים עוונות של כל אחד ואחד מבאי עולם, ואם עשה תשובה נחתם לחיים'⁶. ולפי זה אפשר לראות בקולות השופר השונים ביטויים למהותו של תהליך התשובה.

כתב השל"ה⁷ בנוגע לכוונת תקיעות תשר"ת, שמתחיל בתקיעה, בקול פשוט, וזה רמז שהאלוקים עשה את האדם ישר. אחר כך באים שברים, רמז לכך שנשבר על ידי עברות. אחר כך באה התרועה, הוא קול יללה, רמז שבוכה ומתחרט ושב בתשובה, ושוב מסיים בתקיעה - רמז לכך שיחזור לישרותו. לכן התקיעה הראשונה וזו האחרונה הן קולות של שמחה. התקיעה הראשונה היא התקיעה של הראשית, שהכול היה מושלם כפי שנברא, והתקיעה האחרונה היא התקיעה של שמחת התשובה אחרי הנפילות והמשברים. וכן נכתב בדרשות החת"ם סופר⁸, שהתקיעה האחרונה היא של שמחה כמו זו של 'ביום שמחתכם ותקעתם'; ששמחים בחסדו הגדול של אבינו הרחמן יתברך שמו, שקיבלנו בתשובה. גם הרב אשר וייס⁹ מביא את השל"ה, שתשר"ת הם כנגד חיי האדם: שהאדם יוצא לאוויר העולם נקי פשוט וחלק, ואחר כך מתעקם וחוטא וגונח בייסוריו. קול היללה

4. שו"ע, או"ח סי' תקפד סעי' ד.

5. נהמת דוב (קנפטר) סימן לא.

6. רמב"ם שם, ה"ג.

7. של"ה, מסכת ר"ה, עמוד הדין.

8. הובא בשו"ת משנת יוסף (ליברמן), חי"א סי' צו.

9. מנחת אשר, שיחות על המועדים, ר"ה עמ' מו.

הוא כדרך המיילל על מת, כי עבר על כריתות ומיתה בידי שמים, וחייב מיתה ומיילל על נפשו הכרותה. והתקיעה לבסוף היא כתינוק שיצא לאוויר העולם, להראות ‘כי אין ה’ חפץ במות המת כי אם בשובו מדרכו וחיה’. ומסביר ה’מנחת אשר’ שלכן התקיעה האחרונה בסדר התקיעות היא תקיעה גדולה, ‘לרמוז שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד ותקיעה זו גדולה יותר מן התקיעות והתרועות שלפניו’. אפשר להוסיף על כך, שכל מצוות היום היא התרועה, שהיא קול של בכי. אבל הבכי עצמו אינו קול מנותק בחללו של עולם, הבכי הוא על כך שהאדם נפל מישרותו ומיסודו הטהור. רק בגלל התקיעה של שמחת הראשית, יש תרועה שכולה אכזבה על הנפילה. והתקיעה שאחרי התרועה באה כדי להורות שאין זה בכי של ייאוש וחוסר תקווה, אלא התעוררות עצמית וחשבון הנפש לחזור לאותה ישרות שהייתה בו. וסופו של האדם לתקוע את תקיעת השמחה, לצאת מן השברים והתרועות ולחזור בתשובה שלמה.

ג. זכור ימות עולם - עבר, הווה ועתיד

על פי דברי השל"ה¹⁰ שסדר תשר"ת מכוון לטהרה, נפילה ותשובה של האדם, אפשר לראות בסדר תקיעה זה של ראש השנה גם את מהלך ימות העולם. שהרי ראש השנה הוא גם ‘יום הרת עולם’, ובתשרי נברא העולם כדעת ר' אליעזר¹¹. לא רק על מהלך חייו הפרטיים מייבב האדם, אלא על המציאות כולה הזועקת בחבליה. הרב ניסן גולדברג¹² מביא שהתקיעה הראשונה היא הקול הפשוט והטבעי של בריאת העולם, שאדם הראשון ישב בגן עדן ומלאכי השרת צולים לו בשר ומסננים לו יין, ומאז החל העולם בנפילה. חטאי בראשית והמבול, ואחר כך חטאי ישראל בעגל ובמרגלים, ולבסוף עבודה זרה בארץ הקודש שגרמה לחורבן המקדש בשל עוונות הפרט, החברה והמלכות. הרב גולדברג מחדש (שם) שקולות השברים והתרועות אינם רק של החטאים אלא גם של העונשים. אלו היללות של האלמנות והיתומים מן האסונות הרבים, וקולות היגון והאנחה שעולים בבתים רבים. לכן נקבעה התקיעה האחרונה, שכל כולה ציפיה לגאולה השלמה של ‘תקע בשופר גדול’ (ישעיה, כז, ג), של ‘וגר זאב עם כבש’ (שם, יא ו), וכן ‘ונהרו אל ה’ ואל טובו’ (הושע ג, ה), וכן ‘כי מציון תצא תורה ודבר ה’ מירושלים’ (ישעיה ב, ג). כך מובן הפסוק בתהלים (פט, טז): ‘אשרי העם יודעי תרועה ה’ באור פניך יהלכון’ - אשרי העם שאחרי שידע כל כך הרבה תרועות, מעכשיו ישמע קולות שמחה והארת פנים. גם תרועת השופר שעניינה יבבה, תיהפך להתחברות וקרבה לה’ - ‘ותרועת מלך בו’ (במדבר כג, כא) מלשון אהבה ורעות¹³.

10. של"ה, מסכת ר"ה.

11. ר"ה י ע"ב.

12. נזר מלוכה, שופרות עמ' קפד.

13. מצודת דוד, מצודת ציון, מלבי"ם, תהלים פט, טז.

ד. מתקיעה לתרועה ולתקיעה

ה'בן איש חי'¹⁴ כותב אודות סדר התקיעות שציוותה התורה - תקיעה, תרועה (או שברים) ותקיעה. הוא שואל למה מרמז הסדר של תקיעה, תרועה (או שברים) ותקיעה? ועוד, מדוע קולות התקיעה הם רצופים וקולות השברים והתרועה הם קטועים? עוד הוא שואל, מה טעם ההלכה שאין עושים תקיעה ותרועה בנשימה אחת? הוא עונה שהתקיעה מרמזת לשמחת האדם בזמן הטובה, והתרועה והשברים מרמזים לצער האדם בזמן ייסורים. לכן, התרועה באה אחרי התקיעה הראשונה, כדי בא לרמז לאדם שגם בזמן הטובה ישבור את ליבו ולא יתגאה בטובתו, כי גם אחריה יכולים לבוא צער וייסורים. התקיעה השנייה באה אחרי התרועה, כדי לרמז לאדם שאם לא יתיימשך מן הרחמים בזמן ייסורים, ידע ש'סוף הכבוד לבוא' ויבטח בה' שיגאל אותו מייסוריו, יראה ימי טובה ושמחה. והתקיעה השנייה, הבאה אחר התרועה או השברים, רומזת לשמחה של הגמול על העמידה בניסיון. בנוגע לשאלה מדוע התקיעה השנייה היא רצופה ובאה 'במשך אחד', זאת כדי לרמז שהטוב יבוא ללא הדרגה ו'במשך אחד'. לעומת זאת השברים והתרועה שכנגד הצער - באים קטועים, כדי לרמז שהצער יבוא מעט מעט ואפשר יהיה לסבלו. ובנוגע לשאלה מדוע אין עושים תקיעה ותרועה בנשימה אחת, הוא מבאר שזאת כדי לרמז שהשמחה של הגמול לא תהיה מעורבת בצער.

ה. בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'

ביום ראש השנה אנו ממליכים את הקב"ה על כל העולם, ולכן בסדר תפילת מוסף מוסיפים פסוקי 'מלכויות', פסוקי 'זכרונות' ופסוקי 'שופרות'. בכל השנה אנו אומרים בתפילה 'האל הקדוש', ובעשרת ימי תשובה אנו אומרים 'המלך הקדוש' במקום האל הקדוש. העמידה לפני המלך והמלכת המלך מלוות תמיד בשמחה ובאימה, ושני רגשות אלו באים לידי ביטוי בתקיעות. מצד אחד, התקיעות הן מטכסיסי המלכות שמקבלים בהם את המלך בכבוד הראוי ובשמחה על המלכות: 'ותקעתם בשופר ואמרתם יחי המלך'¹⁵, 'בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'¹⁶. אך מצד שני, קולות התרועה מבטאים את החרדה מאימת המלכות ביום זה, שהוא יום הדין שבו המלך שופט את כל באי עולם ואין דבר נסתר ממנו והוא בוחן כליות ולב. רגשות אלו באים לידי ביטוי בתקיעה ובתרועה: התקיעה היא ביטוי לשמחה שיש לנו מלך, ולא סתם מלך אלא מלך עליון, מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, הקובע סדרי עולם ונותן תקווה ותכלית לקיומנו. וקולות התרועה הם ביטוי לעמידה לפניו באימה, 'שום תשים עליך מלך - שתהיה אימתו עליך'¹⁷. לכן מקדמים את פני המלך בתקיעה ובתרועה. ועושים התקיעה

14. בן איש חי, פתיחה לפרשת ניצבים שנה א ד"ה פה.

15. מלכים א', א, לד.

16. תהלים צח, ו.

17. סנהדרין כ ע"ב.

והתרועה יחד ולא לחוד, כי גם החרדה אינה מתוך מצב של ריחוק אלא היא נובעת מקשר של אהבה, קשר של ‘נפשי יצאה בדברו’¹⁸. לכן בראש השנה, יום המלכת ה’, אנו עומדים בכבוד ובמורא, באהבה וביראה, בתקיעה ובתרועה לפני המלך הגדול והנורא.

ו. להפוך דין לרחמים

במשנה נאמר (ר”ה פ”א מ”ב): ‘בארבעה פרקים העולם נידון... בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון’. בעמידה לפני הדין יש מן היראה, ובפרט בעמידה לפני הקדוש ברוך הוא, שלפניו נגלים כל תעלומות, שכן כיצד אפשר לעמוד ולזכות בדין, הרי ‘אם עוונות תשמור יה ה’ מי יעמוד?’¹⁹ על כן באות התקיעות, המלוות את קול הבכי של התרועה, כדי להפוך את הדין לרחמים. הרב ארנרייך²⁰ מביא את הזוהר הקדוש²¹ שמטרת תקיעת השופר להמתיק את הדינים הקשים. התרועה היא קול הדין, והתקיעה היא קול פשוט של רחמים. וכיוון שזהו יום הדין, שבו הקב”ה יושב על כסא דין, על כן בסוף התפילה תוקעים תקיעה, לעורר הרחמים. ושתיה התקיעות קולן מרובה מקול התרועה, כדי להגביר בזה את הרחמים על הדין. במדרש רבה²² על הפסוק ‘עלה אלוקים בתרועה ד’ בקול שופר’ נאמר:

דבשעה שישראל נוטליו את שופריהם ותוקעין לפני הקב”ה הוא עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים דכתיב ד’ בקול שופר ה’ מדת רחמים ומתמלא עליהם רחמים והופך עליהם מידת הדין לרחמים.

ולכן בתורה שבכתב, הכתובה במידת הדין, כתוב ‘יום תרועה’; ובתורה שבעל פה, שהכתובה במידת רחמים, נלמדות התקיעות²³. וכך דורש הרב ארנרייך²⁴ את הפסוק ‘אחת דיבר אלוקים שתיים זו שמעתי’ (תהילים סב, יב) - ‘אחת דיבר אלוהים’ - זוהי ‘תרועה’ בתורה שבכתב. ‘שתיים זו שמעתי’ - אלו התקיעות, שנלמדות בתורה שבעל פה. וכיצד מבטלת התקיעה שאנו עושים למטה את הדינים שנגזרו למעלה? כדברי הרמב”ן (בראשית יב, ו) על ‘מעשה אבות סימן לבנים’:

שכל גזירת עירין כאשר תצא מכוח הגזירה אל כוח דמיון תהיה הגזירה מתקיימת על כל פנים ולכן יעשו הנביאים מעשה בנבואתם.

ולכך לימדה אותנו התורה לתקוע פי שניים, כדי לבטל על ידי התקיעות את הדינים הקשים של התרועות. ה’טל שחקים’²⁵ מביא את המנהג שנהגו לתקוע בראש השנה סך

18. שיר השירים ה, ו.

19. תהלים קל, ג.

20. ספר אבני המקום (ארנרייך, תשל”ט) עמ’ שה.

21. זוהר, פרשת אמור.

22. ויקרא כט

23. ר”ה לג ע”א.

24. ס’ אבני המקום, שם הערה 22.

25. טל שחקים (חיים יצחק קורב), עמ’ סט.

כולל של מאה תקיעות כנגד מאה פעיות שפעתה אם סיסרא²⁶. הוא מסביר שהרגשותיה של אם סיסרא נעו בין תקווה לפחד, כי לא ידעה מדוע בנה מאחר: האם בגלל שניצח והוא מחלק שלל או בגלל שנוצח ולא ישוב עוד. לכן גם תקיעה זו שאנו תוקעים היא בין תקווה ופחד, שאדם זע וחרד מעומק הדין ואינו יודע אם יצא זכאי או חייב. אבל התרועות שמסמלות את הצער שונות מבכי אם סיסרא. אין בהן ייאוש וחידלון, כי ביד האדם לעשות תשובה והבורא יתברך מהפך את דינו לטובה. לכן היבבה, שמבטאת את הימצאותנו בין תקווה לפחד, מדרבנת אותנו לתקוע בקולות של שמחה ולהפוך את הדינים לטובה. אנו תוקעים גם לפני התרועה וגם אחריה, כי אנו זקוקים לרחמים בין קודם המשפט ובין לאחרי. חידוש מיוחד מחדש בעל 'חכמת המצפון'²⁷, שרואה הוא בסדר התקיעות נחמה על ימי הרעה שעברו על עם ישראל בשואה האיומה. הוא מסביר שסדר התקיעות מלמד שאפשר למצוא את הרחמים גם בעומק הדין, כעין 'מזמור לאסף' שאמר דוד בתהלים במקום 'קינה לאסף'²⁸ - הודאה על כך שהקב"ה ברחמיו שפך חמתו על עצים ואבנים. התרועה היא על הימים הנוראים ועל האסונות שעברו עלינו, והתקיעה היא על כך שהותיר לנו שארית פליטה; וזוהי תקיעת השמחה מתוך תרועת היבבה.

ז. אשרי העם יודעי תרועה

צמד המילים 'יודעי תרועה' יש בו סתירה פנימית. הרי תרועה היא קול של בכי, וכיצד אפשר לשייכה לפעולת הדעת? ב'עולת ראייה'²⁹ הרב קוק מסביר שקולות השברים והתרועה באים משני יסודות שונים: השברים - הם הגניחות מצד הדעת, שהאדם שב בתשובה מתוך שהבין את מצבו. והתרועה - זו היללה, שהיא התגובה הרגשית של צער וכאב על החטא. לכל אחד מן הכוחות הללו יש מעלה עצמית. הרגש הוא חזק ועושה רושם, והשכל הוא העליון שבכוחות האדם. וזהו 'יודעי תרועה' - מבינים בשכלם את הרע במצבם המרוחק מן הבורא, ומרגישים בעמקי נפשם את כאב הריחוק. מצב זה של האדם, היודע בשכלו ומרגיש בלבבו את ריחוקו מבורא עולם, נובע ממעלתו. לכן ראוי הוא לפתוח ולסיים בתקיעה של שמחה על כך שלמרות היותו קרוץ חומר, יודע האדם לעבוד את בוראו בשכל וברגש.

ה. אין יותר שלם מלב שבור

ידועה אִמרתו של הרבי מקוצק: 'אין יותר שלם מלב שבור'. משמעות אִמרה זו היא

26. תוס', ר"ה לג ע"ב ד"ה שיעור.

27. איבגי משה, 'חכמת המצפון', ימים נוראים א ר"ה עמ תלד.

28. איכא רבה, פ' ד.

29. עולת ראייה, ח"ב עמ' שכח ד"ה אשרי העם.

שעמידה הראויה לפני ה' היא עמידה של 'לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה'³⁰. האדם השלם שמח שזוכה הוא לעמוד לפני בוראו בלב שבור. על פי יסוד זה אפשר להסביר את התקיעה שלפני התרועה. התקיעה היא קול השמחה של עובד ה' בשלמות, בכך שזוכה הוא להריע בגניחות וביללות ובלב נשבר ביום הדין. בפעולה זו הוא עומד לפני ה' בעמידה של שלמות פנימית, והרגשת השלמות ממלאת אותו שמחה. בדומה לכך כותב הרב יעקב רוזנטל (הקדמה ל'משנת יעקב', נשים א):

בראש השנה מתקרב אדם ע"י שבירת הלב ואין לך שלם יותר מלב שבור ולכן יש בתקיעות גם שברים ותרועות. ועל ידי ההתקרבות בסוד התקיעה מגיעים להתקרבות שלימה בסוד התרועה.

לפי דבריו, אנו שמחים שאנו יודעים לעמוד בפני בורא עולם בדחילו ורחימו, ומתכוננים לכך בשמחה ובלב שלם לפני התרועה. ואחרי התרועה, אנו תוקעים מתוך שמחה שזכינו לעשות זאת בפועל.

ט. כפוף או פשוט

ישנה מחלוקת (ר"ה כו ע"ב) האם תוקעים בשופר של זכר כפוף או של יעל פשוט. הגמרא שם מבארת את המחלוקת:

...במאי קמיפלגי? מר סבר: בראש השנה - כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי, וביום הכפורים - כמה דפשיט איניש דעתיה טפי מעלי. ומר סבר: בראש השנה כמה דפשיט איניש דעתיה טפי מעלי, ובתעניות כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי.

ורש"י על אתר מסביר:

כמה דכייף איניש - בתפלתו, פניו כבושין לארץ, טפי עדיף, משום והיו עיני ולבי שם (מלכים א' ט, ג)... כמה דפשיט טפי עדיף - משום נשא לבבנו אל כפים (איכה ג, מא), הלכך, בראש השנה - בפשוטין, דלתפלה הוא.

גם הריטב"א (ר"ה כו ע"ב) מסביר בדרך דומה:

דסבר ת"ק דפשוט מעלי טפי לר"ה כדי שיהא זכר לפשוט הדורי הלב וגם לפשוט ראשנו בתפלה למעלה כדכתיב נשא לבבינו אל כפיים ור' יהודה סבר דמצוה יותר בר"ה בכפופין דכמה דכייף טפי מעלי זכר לכוף הגוף לתפלה ותחנונים כעני כי יעטוף.

ונראה להסביר שהמחלוקת היא מהו רצונו של הקב"ה מהאדם, האם רצונו שיעמוד לפניו 'כפוף' או רצונו שיעמוד לפניו 'ישר'? לדעת תנא קמא, רצון ה' שהאדם יהיה בעל שכל ישר, והתרועה היא אמצעי להגיע למצב של פשטות וישרות. רצון ה' הוא שנישא לבבנו אליו בתפילה, בלב נישא ובשכל המיישר דרכי בני אדם. אך לעומתו סובר ר' יהודה שהכניעה והאנחה הן עיקר העמידה לפני בורא עולם, והרגשה של אפסות וחידלון

30. תהלים נא, יט.

היא המטרה, 'כמה דכייף טפי מעלי'. המחלוקת היא האם מטרת התקיעה הישרה להגיע אל התרועה המסמלת כפיפות או מטרת התרועה להגיע אל התקיעה המיישרת. ולכן אנו עושים את שתיהן - תקיעה ותרועה.

י. תרועה גדולה או תקיעה גדולה

ב'שלחן ערוך' (או"ח סי' תקצו סעי' א) נאמר: 'לאחר התפילה מריעים תרועה גדולה בלא תקיעה', וב'משנה ברורה' (שם ס"ק א) נאמר: אבל אין אנו נוהגים כן. רק בסיום תקיעה אחרונה של השלמת מאה קולות המקרא אומר תקיעה גדולה והתוקע מאריך יותר משאר תקיעות. אפשר להסביר שהיסוד למחלוקת היא מה תכלית העולם: אם התכלית היא להביא את העולם ליושר השכל, לרומם את האדם ולהרים את קרנם של כל באי עולם לעמוד לפני הקב"ה בשמחה ובשכל ישר, אזי מסיימים בתקיעה גדולה. לעומת זאת אם תכלית העולם כולו לקבל עליו עול מלכות שמים בכפיפת קומה, ולעמוד עמידה של אפסות האדם לפני בוראו, אזי התקיעה היא אמצעי לתרועה הגדולה. ראייה לדעה זו אפשר להביא מן הפסוק 'בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'³¹. הרגשת האדם היא של עבד מול מלך, שהוא מריע לו בקולות של התבטלות ותרועה. והחולקים, הסוברים שהתכלית היא העמידה הישרה לפני ה', יביאו לראיה את הפסוק המדבר על ביאת הגואל שכולנו מצפים לביאתו: 'והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול'³². זוהי תקיעה של קיבוץ נידחים, תקיעה של היאספות המחנות ותקיעה של יובל, שהכל משתחרר ושב לטבעו הישר, וכך מגיע העולם להשלמתו.

31. תהלים צח, ו.

32. ישעיהו כז, יג.